

Hur hållbar utveckling uppmärksammas i den småbarnspedagogiska verksamheten

Ur daghemspersonalens perspektiv

Anna Metso & Julia Nyman

Examensarbete
Det sociala området
2020

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	7524
Författare:	Anna Metso & Julia Nyman
Arbetets namn:	Hur hållbar utveckling uppmärksammas i den småbarnspedagogiska verksamheten Ur daghemspersonalens perspektiv.
Handledare (Arcada):	Carina Kiukas
Uppdragsgivare:	Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
<p>Sammandrag:</p> <p>Syftet med vårt examensarbete är att undersöka på hurdant sätt hållbar utveckling inkluderas i daghemmens verksamhet. Vi vill också ta reda på hur man kan utveckla verksamheten vidare. De frågeställningar som styr arbetet lyder: ”På hurdant sätt förverkligas hållbar utveckling i den småbarnspedagogiska verksamheten på daghemmen?” och ”Hur kan verksamheten utvecklas så att hållbar utveckling ingår mera i verksamheten?”. Arbetet är ett beställningsarbete av Barnavårdsföreningen i Finland r.f. Problemställningen i arbetet är att inkluderas hållbar utveckling tillräckligt i den småbarnspedagogiska verksamheten. I arbetets bakgrund tas det upp de tre dimensionerna av hållbar utveckling (som innefattar den sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionen), FN:s globala mål och centrala begrepp. I tidigare forskning behandlas hållbar utveckling i ett tidigt skede av livet, lek och aktivitet. Den teoretiska referensramen i arbetet innefattar socialpedagogisk handlingskompetens och ekosocial bildning. Metoden i arbetet är en empirisk kvantitativ enkätundersökning. Enkäten genomförs elektroniskt och skickas med följebrevet via e-post till Barnavårdsföreningen i Finlands daghem där personalen får svara på enkäten. På enkäten svarade sammanlagt 10 personer. Resultatet visar att de flesta anser att de behöver mera utbildning om hållbar utveckling och att verksamheten har rum till förbättring. Vi fick veta att social hållbarhet förekommer främst av dessa tre dimensioner. Vi fick veta att daghemmen på olika sätt försöker vara till gott exempel för barnen till exempel genom att återanvända, minska matsvinn eller ha diskussion om temat. Svarsfrekvensen och vår resultat är delvis begränsad i arbetet på grund av att enkäten kunde skickas endast till Barnavårdsföreningen i Finlands 6 stycken daghem.</p>	
Nyckelord:	Hållbar utveckling, Barnavårdsföreningen i Finland r.f., Småbarnspedagogik, Miljöfostran, Socialpedagogik, Ekosocial bildning
Sidantal:	49
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social services
Identification number:	7524
Author:	Anna Metso & Julia Nyman
Title:	In what way sustainable development is included in early childhood education From kindergarten teachers perspective.
Supervisor (Arcada):	Carina Kiukas
Commissioned by:	Barnavårdsföreningen i Finland r.f.
<p>Abstract:</p> <p>The purpose of our degree thesis is to study in what way sustainable development is included in early childhood education. We also want to find out how it could be developed further. The questions leading our paper are “In what way is sustainable development implemented in the early childhood educational activity?” and “How can the activity be developed so that sustainable development is more included?”. This degree thesis is ordered by Barnavårdsföreningen i Finland r.f. The research problem of the study is if sustainable development is sufficiently included in the early childhood educational activity. In the background of the degree thesis the three dimensions of sustainable development (which include the social, ecological and economical dimensions), the UN’s global goals and key concepts are addressed. In previous research we address sustainable development at an early stage of life, play and activity. The theoretical frame of reference in the thesis includes social pedagogical competence of action and eco-social education. As the method for the study we used an empirical quantitative survey. The questionnaire is conducted electronically and sent with an informational letter to Barnavårdsföreningen i Finland’s daycare centers, where the staff can respond to the questionnaire. A total of 10 respondents participated in our survey. The results show that most of the respondents feel that they need more education about sustainable development and that the activity has room for improvement. We found that social sustainability is included the most of the three dimensions. We found that the daycare center in various ways tries to set a good example for the children, for example by recycling and reusing, reducing food waste or having discussions about the theme. Response rate and our results are partly limited because the questionnaire could only be sent to Barnavårdsföreningen i Finland’s six daycare centers.</p>	
Keywords:	Sustainable development, Barnavårdsföreningen i Finland r.f., Early childhood education, Environmental education, Social pedagogy, Eco social education
Number of pages:	49
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosiaaliala
Tunnistenumero:	7524
Tekijä:	Anna Metso & Julia Nyman
Työn nimi:	Miten kestävä kehitys otetaan huomioon varhaiskasvatuksen toiminnassa Päiväkotihenkilökunnan näkökulmasta.
Työn ohjaaja (Arcada):	Carina Kiukas
Toimeksiantaja:	Barnavårdsföreningen i Finland rf.
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten kestävä kehitys näkyy päiväkodin toiminnassa. Haluamme myös tarkastella, miten toimintaa voisi kehittää eteenpäin. Työn tutkimuskysymykset ovat; ”miten kestävä kehitys toteutetaan varhaiskasvatuksen toiminnassa?” ja ”miten toimintaa voisi kehittää, jotta kestävä kehitys olisi isompi osa nykyistä toimintaa?”. Työ on tilaustyö, jonka tilaajana on Barnavårdsföreningen i Finland r.f.. Ongelma-alue on, että sisältyykö kestävä kehitys tarpeeksi varhaiskasvatuksen toimintaan. Työn tausta käsittelee kestävän kehityksen kolmea ulottuvuutta (joka sisältää sosiaalisen, ekologisen ja taloudellisen ulottuvuuden), YK:n tavoitteet sekä keskeisiä käsitteitä. Työn aikaisempi tutkimus käsittelee kestävän kehityksen omaksumista aikaisessa vaiheessa sekä erilaisia toimintatapoja mm. leikkejä ja aktiviteetteja. Tutkimusongelmaa olemme tarkastelleet ekososiaalisen sivistyksen ja sosiaalipedagogisen ammattiosaamisen näkökulmasta. Tiedonkeruu menetelmänä on empiirinen kvantitatiivinen kysely, joka toteutettiin sähköisenä ja lähetettiin saatekirjeen kanssa sähköpostilla Barnavårdsföreningen i Finlandin päiväkoteihin. Päiväkotien henkilökunta sai vastata kyselyyn. Kyselyyn vastasi kaiken kaikkiaan 10 henkilöä. Tulosten perusteella suurin osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että he tarvitsevat lisää tuntemusta kestävästä kehityksestä, ja että toimintaa tulisi kehittää. Saimme tietää, että sosiaalinen kestävä kehitys sisältyy eniten näistä kolmesta ulottuvuudesta. Saimme myös selville, että päiväkodit yrittävät antaa hyvää esimerkkiä kierrättämällä, vähentämällä ruokahävikkiä ja keskustella aiheesta. Vastausmääriä ja tuloksia rajoittaa osin se, että kysely voitiin lähettää vain Barnavårdsföreningen i Finlandin kuuteen päiväkotiin.</p>	
Avainsanat:	Kestävä kehitys, Barnavårdsföreningen i Finland r.f., Varhaiskasvatus, Ympäristökasvatus, Sosiaalipedagogiikka, Ekososiaalinen sivistys
Sivumäärä:	49
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

1	Inledning.....	8
1.1	Syfte och frågeställningar.....	9
1.2	Avgränsningar i arbetet.....	9
2	Bakgrund.....	9
2.1	BF Barnvårdsföreningen i Finland r.f.	10
2.2	Ursprung av begreppet hållbar utveckling	10
2.3	Tre dimensionerna av hållbar utveckling	10
2.4	FN:s globala mål	11
2.5	Grunderna för planen för småbarnspedagogik	13
3	Centrala begrepp.....	13
3.1	Klimatförändring	13
3.2	Miljöfostran	14
3.3	Hållbar inställning.....	15
4	Tidigare forskning.....	15
4.1	Lek och aktivitet.....	16
4.2	Betydelsen av hållbar utveckling i ett tidigt skede av livet	17
4.3	Verksamhetsformer i daghem	17
5	Teoretisk referensram	18
5.1	Socialpedagogisk handlingskompetens	18
5.2	Ekosocial bildning.....	20
6	Metod.....	21
6.1	Enkät som datainsamlingsmetod	21
6.2	Genomförande	23
6.3	Arbetsfördelning	24
6.4	Analysmetod.....	24
6.5	Etiska aspekter	25
7	Resultatredovisning.....	26
7.1	Flervalsfrågor om hållbar utveckling	26
7.2	Teman inom hållbar utveckling	30
7.3	Svara med egna ord.....	31
8	Analys.....	33
8.1	Tre dimensionerna och ekosocial bildning.....	33

8.2	Hållbar utveckling i ett tidigt skede.....	34
8.3	Socialpedagogisk handlingskompetens.....	35
9	Diskussion	36
9.1	Metoddiskussion.....	36
9.2	Resultatdiskussion	38
9.3	Sammanfattning och förslag på fortsatt forskning	40
	Källor.....	42
	Bilagor.....	46
	Bilaga 1	46
	Bilaga 2	47

Figurer

Figur 1 FN: s globala mål, Parikka-Nihti & Suomela 2014 s .32.....	12
Figur 2 Ekosocial bildning. Salonen & Brady (2015).	20
Figur 3 Hur viktigt anser ni att hållbar utveckling är för daghemmet?	27
Figur 4 Finns det uttryckt i ert daghems styrdokument att betona hållbar utveckling? .	27
Figur 5 Upplever du att hållbar utveckling ingår tillräckligt i daghemmets verksamhet?	28
Figur 6 Har det från ert daghem ordnats kurser eller infotillfällen om hållbar utveckling?	28
Figur 7 Jag anser att jag skulle behöva mera utbildning om hållbar utveckling.	29
Figur 8 Hur stort ansvar anser du att daghemmet har för barnens förhållningssätt till hållbar utveckling?	29
Figur 9 Förekommande av teman ut hållbar utveckling i den småbarnspedagogiska verksamheten	31

1 INLEDNING

Klimatförändring och hållbar utveckling har redan en tid varit mycket omtalat och aktuellt i nyheter och media. Vårt samhälle har utvecklats allt mer till ett konsumtionssamhälle där man förväntas uppnå en viss livsstil fast naturens resurser är begränsade. Med ett hållbart förhållningssätt kan man som individ bidra till att minska på sitt eget koldioxidutsläpp. Vi vill med vårt arbete föra fram betydelsen av hållbar utveckling i ett tidigt skede för att barnens förhållningssätt till en hållbar livsstil utvecklas tidigt och daghemmen har en stor inverkan på barnens inställning till omgivningen. Det har påvisats bland annat av Reunamo & Suomela (2013) att människors tendens till miljöanpassning har sina rötter i den tidiga barndomen. De konstaterar att människors personliga tillmötesgående och deltagande i förhållande till miljön har sitt ursprung från utveckling i ett tidigt skede av barndomen. Likaså lyfter Chawla, (1999), Palmer (1993), Wells & Lekies (2006) fram att när miljöattityder har undersökts har man funnit att de upplevda positiva miljöupplevelser man har i barndomen har en stark kombination med hur man senare som vuxen bryr sig om miljön. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 23)

Enligt Salonen (2012 s. 12) har småbarnspedagogiken en central roll när det gäller att väcka värderingar och förhållningssätt som formulerar grunden till vad som är rätt eller fel. Världen har blivit allt mer economicentrerad som prioriterar pengar och materia som en grund för människovärde och livets mål. En socialt hållbar daghemsgemenskap mår psykiskt bra och håller fast vid människovärdet som syns i daghemmets delaktighet. Ekonomisk hållbarhet syns genom övervägt konsumtionsbeteende som ifrågasätter vikten av att äga och förstärker betydelsen av inhemsk tjänstekonomi. Det innebär fokusering i långvariga, hållbara och återanvändbara produkter. Den ekologiska hållbara utvecklingen syns i att skydda naturens mångfald och förhindra klimatförändring genom daghemsanpassad verksamhet. (Salonen 2012 s. 12) Med hållbar utveckling menas att man medvetet gör ekologiska val som har betydelse för nuvarande och kommande generationer. Förutsättningen är att den biologiska mångfalden och ekosystemens funktionalitet bevaras. (Kestavakehitys.fi)

Ett av målen för miljöpedagogiken och utbildning för hållbar utveckling är att människan växer till en miljömedveten varelse. En miljömedveten människa är miljövänlig därmed

att hen kan agera på så vis att det skadar miljön så lite som möjligt. Miljömedvetenhet är enligt Harju-Autti (2011) att man som individ har kunskap och information om miljön, positiva attityder och motivation till att agera så miljövänligt som möjligt. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 22)

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbetet är att undersöka om hållbar utveckling inkluderas och uppmärksammas i daghemmens verksamhet samt hur man kan utveckla verksamheten vidare. Resultatet av arbetet blir en kartläggning över den hållbara utvecklingen inom den småbarnspedagogiska verksamheten, som visar i vilken mån temat är inkluderat i verksamheten samt eventuellt behov av utveckling. Problemformuleringen i vårt arbete är ifall hållbar utveckling ingår tillräckligt i den småbarnspedagogiska verksamheten, och de frågeställningar som vi använder för att få svar på detta är:

- På hurdant sätt förverkligas hållbar utveckling i den småbarnspedagogiska verksamheten på daghemmen?
- Hur kan verksamheten utvecklas så att hållbar utveckling ingår mera i verksamheten?

1.2 Avgränsningar i arbetet

Vi angränsar vårt arbete till den småbarnspedagogiska verksamheten och personalens roll. Vi fokuserar på de tre dimensionerna av hållbar utveckling, vilka är: ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling.

2 BAKGRUND

I bakgrundskapitlet kommer vi att kort beskriva beställaren av examensarbetet samt gå in på centrala begrepp som hållbar utveckling och vad det egentligen betyder, miljöfostran, hållbar inställning samt FN:s globala mål för hållbar utveckling.

2.1 BF Barnavårdsföreningen i Finland r.f.

Vårt arbete är ett beställningsarbete av BF Barnavårdsföreningen i Finland r.f.. Barnavårdsföreningen i Finland är Finlands enda svenskspråkiga barnskyddsorganisation, grundad år 1893, vilket också gör den till Finlands äldsta barnskyddsorganisation. Barnavårdsföreningen i Finland arbetar för en bättre barndom, ett stärkt föräldraskap och ett barnvänligt samhälle med stort fokus på förebyggande arbete och är icke-vinstdrivande. (Barnavårdsföreningen)

2.2 Ursprung av begreppet hållbar utveckling

Hållbar utveckling lyftes fram första gången år 1987 av Gro Harlem Brundtland i FN:s kommission. Hon ledde arbetet med vår gemensamma framtid 1987 inför FN:s konferens om miljö och utveckling. I rapporten introducerades hållbar utveckling för första gången. Kommissionen skapade en process som har tagits i beaktande i staten, kommunen och i internationella samband. Den politiska delen i hållbar utveckling har bildats och utvecklats så småningom allt mer till en omfattande helhet. (Miljöministeriet 2013)

2.3 Tre dimensionerna av hållbar utveckling

Hållbar utveckling är ett begrepp som de flesta säkert har hört om, men vad det egentligen innebär är lite mer komplext. Hållbar utveckling är något som alla i samhället borde arbeta för, och det kan delas upp i tre kategorier, eller dimensioner: ekologisk hållbarhet, ekonomisk hållbarhet samt social hållbarhet. Inom alla dessa kategorier krävs det långsiktighet, helhetssyn samt globalt perspektiv. (Nationalencyklopedin) Dessa tre dimensioner av hållbar utveckling hänger ihop mer än man kan ana, då ekologisk hållbarhet är en förutsättning för att de två andra dimensionerna ska vara möjliga, och social hållbarhet är väsentligt för ekonomisk hållbarhet (KTH 2019). Nedan kommer vi att gå lite närmare in på de tre delarna av hållbar utveckling.

Det första som många tänker på med hållbar utveckling är den ekologiska delen, vilket inte är underligt då detta är den mest grundläggande förutsättningen för hållbar utveckling. Ekologisk hållbarhet handlar om naturen, den biologiska mångfalden samt

ekosystemens funktionalitet samt att försöka bevara dessa. För att möjliggöra ekologisk hållbarhet är nationella åtgärder viktiga likaväl som internationella åtgärder och samarbeten. (Kestavakehitys.fi)

Den andra dimensionen av hållbar utveckling är ekonomisk hållbarhet. Med en hållbar ekonomi menas en balanserad ekonomi som är viktig för att samhället ska fungera. Det är till exempel ekonomiskt hållbart att vara noggrann med sina resurser och inte samla på sig skulder man inte kan avbetala. Ett samhälle som är ekonomiskt hållbart främjar den nationella välfärden och social trygghet samt berörs mindre av utmaningar än ett samhälle som inte har en hållbar ekonomi. (Kestavakehitys.fi)

Den tredje dimensionen av hållbar utveckling är social och kulturell hållbarhet, vilket i stort drag handlar om befolkningens välfärd. Enligt THL betyder socialt hållbart samhälle att villkoren för välbefinnande flyttas till följande generationen. Syftet är att minska ojämlikhet i välbefinnande, hälsa och i integration. Förutsättningar för ett socialt hållbart samhälle är tillräckliga intäkter, fungerande välfärdstjänster och trygghet, rättvis fördelning av resurser och individens möjlighet till att påverka, samt att ha möjlighet att känna sig delaktig i samhällets olika gemenskaper. (THL 2019) De två tidigare nämnda dimensionerna av hållbar utveckling påverkas av de utmaningar som förekommer inom social hållbarhet. Befolkningens välfärd i samhället påverkar starkt till hurdan mån den ekologiska och ekonomiska hållbarheten främjas. Även för att främja social hållbarhet krävs såväl nationella som internationella insatser. (Kestavakehitys.fi)

2.4 FN:s globala mål

Grunderna för planen för småbarnspedagogiken bör följa FN:s globala mål, Agenda 2030 för hållbar utveckling (Utbildningsstyrelsen 2018). Det finns sammanlagt sjutton globala mål och nedan i figuren (Figur 1) är listade några av de mest betydande målen. FN:s globala mål är bekanta utgångspunkter från småbarnspedagogiken.

Figur 1 FN: s globala mål, Parikka-Nihti & Suomela 2014 s .32

Enligt Parikka-Nihti & Suomela (2014 s. 31) är miljöutbildning inte endast en lösryckt del av pedagogik utan en del av allas vardag. Betydande aspekter och värden i hållbar utveckling är att man tar i hänsyn sin omgivning och att alla har ett gemensamt ansvar över sin omgivning. Det att man bryr sig över sin omgivning har sitt ursprung från barndomen. Att man som barn har upplevt delaktighet och fått tillhöra olika gemenskaper hänger ihop med hurdan förhållningssätt man har till sin natur.

Om man granskar de olika delarna i figuren (Figur 1) har frihet att göra med barnets rättigheter. Det att barnen har möjlighet att påverka i daghemmets verksamhet och att lärmiljön har drag från socialkonstruktivistiskt tankesätt. (Parikka- Nihti & Suomela 2014 s. 33) Gemensamt ansvar och solidaritet är i centrum av den sociala hållbara utvecklingen. Tolerans i småbarnspedagogiken innebär bemötande och respekt av människor från olika kulturer och religioner. Solidaritet innebär att man bemöter varje barn jämlikt. Det är också godkännande att alla är olika och respekt för den man är. Det är viktigt att barnen upptäcker andra miljöer än bara närmiljön. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 33) I frågan om jämlikhet i uppfostran är pedagogens förhållande till olika kön och frågor kring jämlikhet/genusmedvetenhet den mest betydande faktorn. Jämlikhet i småbarnspedagogiken hjälper i frågor som mobbning, kamratförhållande, stress hos vuxna och barn. Respekt för naturen utvecklas i och med att man får goda erfarenheter i

naturen och därmed byggs en god värdegrund för naturen. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 33)

2.5 Grunderna för planen för småbarnspedagogik

I Finland ska småbarnspedagogiken planeras utgående från de lokala planerna för småbarnspedagogiken, som i sin tur ska utgå från och följa den nationella föreskriften Grunderna för planen för småbarnspedagogik. Grunderna för planen för småbarnspedagogik är skapad av Utbildningsstyrelsen och baserar sig på lagen om småbarnspedagogik där målen för småbarnspedagogiken är utsatta. (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 7)

Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogiken ska småbarnspedagogiken inkludera de mål som är med i FN:s globala mål för hållbar utveckling (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 15). Man strävar att uppnå FN:s globala mål till år 2030. Målet med agenda 2030 är att avskaffa extrem fattigdom och trygga välfärd på ett sätt som är hållbart med tanke på miljön. (Utrikesministeriet)

3 CENTRALA BEGREPP

I det här kapitlet kommer vi att behandla några begrepp som är väsentliga för vårt arbete och som är återkommande genom arbetets gång.

3.1 Klimatförändring

Med klimatförändring anses den globala uppvärmningen som orsakas av koldioxidutsläpp i atmosfären. Trafiken, elförbrukning och uppvärmning skapar växthusgaser som släpper värmestrålning in i jorden och värmer jordklotet. (HSY)

De länder med högst inkomst och deras konsumtion är ansvarig för över 80 % av förbrukningen av naturresurser och föroreningar (Salonen & Brady 2015 s. 8). Vår planet är beroende av den biologiska mångfalden och när det är frågan om klimatförändring kan den orsaka oförutsägbara förändringar. Enligt den nyaste uppskattningen har mänsklig

aktivitet fört fyra av nio faktorer till en farlig eller risknivå. Produktion och användning av gödselmedel orsakar storskaliga risker för balans i havs- och vattensystemen. Till den andra riskzonen hör den biologiska mångfalden. Ju fler djurarter är utrotade och enligt WWF har antalet individer av över 4000 ryggradsdjur minskat med 60 % mellan 1970–2014 (WWF 2018). Den största orsaken till att djurarter minskar är naturresursernas överkonsumtion och förändringar av markanvändning. (Okka 2020)

3.2 Miljöfostran

Med hjälp av miljöfostran stärker man barnens förhållande till naturen och till att tillägna sig en hållbar livsstil. Miljöfostran omfattar tre dimensioner: att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att göra hållbara val som är bra för naturen. Att göra utflykter i naturen och att utforska omgivningen är en viktig del av den småbarnspedagogiska verksamheten. Tanken med miljöfostran är att barnen tillägnar en hållbar livsstil och övar färdigheter som den förutsätter. Barnen lär sig att uppskatta sin omgivning och färdigheter i naturen. Sådana färdigheter är bland annat att inte skräpa ned, att lära sig måttlighet och sparsamhet, att förhålla sig ansvarsfullt i samband med måltider, att spara energi och vatten och att minska avfall genom till exempel återvinning och återanvändning. Dessutom kan barnen handledas att fästa uppmärksamhet vid konsekvenserna av olika handlingar. (Utbildningsstyrelsen 2018 s. 49) Likaså beskriver Palmer (1998) i sitt träd om delaktighet, sammanhållning och förståelse om de tre dimensionerna att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att göra hållbara val som är bra för naturen (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 24).

Miljöfostran är en naturlig del av småbarnspedagogiken. Småbarnspedagogiken borde följa KeSyP-modellen som tar i mångsidigbeaktande kroppen, hjärtat och huvudet. Med kroppen tar man i hänsyn verksamhet i miljön och för miljön, hjärtat tar i beaktan känslomässig engagerande. Som betyder att man bryr sig om miljön. Medan det som har med förmågan att utvärdera och skaffa information om miljön hör till huvudet. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 28)

3.3 Hållbar inställning

Med hållbar inställning menas att man utvecklar sin uppskattning gentemot miljön och samtidigt som man är kritiskt medveten av sin omgivning. Att utveckla sitt intresse för miljön och en önskan att förbättra sin kunskap om miljön. Ta steg för att förändra sina egna handlingar och delta i beslut som berör miljön och dela sin kunskap. (Palmer & Neal 1994 s. 21)

I daghem som i skolor har man börjat fundera på att hur man i sin dagliga verksamhet och vardag kan förmedla hållbar inställning. Det är inte mera endast att man ska komma ihåg att släcka lamporna utan både daghemmets och skolornas kost som sortering har förändrats och håller på att förändras. Numera erbjuder man flera vegetariska alternativ eller väljer att inte erbjuda kött. Kaffekopparna har inte plastlock och det finns mindre samlingskärl för blandavfall och mera sorteringsmöjligheter.

4 TIDIGARE FORSKNING

I detta kapitel kommer vi gå in på tidigare forskning om hållbar utveckling i småbarnspedagogisk verksamhet. Vi kommer att behandla lek och aktivitet, betydelsen av hållbar utveckling i ett tidigt skede av livet samt tidigare använda verksamhetsformer i daghem. Som sökord för att hitta tidigare forskning har vi använt oss av *Sustainable development, Environmental education, early years, sustainability, early childhood education, recycling, kindergarten, miljöfostran, miljöpedagogik, småbarnspedagogik, hållbar utveckling, ekologiskt hållbar utveckling, miljömedvetande* och *ympäristökasvatus* i olika kombinationer. Som databas har vi använt Google Scholar och Ebsco.

Hållbar utveckling inom småbarnspedagogiken innebär att man på olika sätt blandar in hållbar utveckling i daghemmets verksamhet. Det kan vara genom olika slags lekar, konst, återanvändning av material, grupplekar, diskussion eller vistelse i naturen. Genom aktivt lärande blir det samtidigt både roligt och aktivt för barnen. Man kan inte förvänta att barn under 6 år ska orka lyssna och sitta still under passivt lärande som i skolan. Bland annat Davis (1998) har undersökt hur man kan i ett tidigt skede lära om hållbar utveckling och varför det är viktigt.

Davis (1998 s. 142) konstaterar att det är vår skyldighet att dela kunskap om hållbar utveckling så att nya generationen har möjlighet att ändra nuvarande samhällsliga konsumerande mönster. Davis menar att det är också föräldrarnas skyldighet att lära sina barn om hållbar utveckling och att göra ekologiska val i vardagen. Hållbar utveckling kan vara en livsstil och omedvetna val som man inlärt sig som barn. Det är mera än att återanvända eller kompostera. Ekologiska val kan inte tvingas utan det kan vara något positivt. (Davis 1998 s. 146–147) Genom utomhuslekar kan man lära ut ekologiska tankesätt. Barn kan lära hållbar praxis genom trädgårdsarbete, kompostering, återvinnig, att använda sparsamt med vatten och energieffektivisering. De lär sig i tidigt skede att vara medveten om deras konsumeringsbeteende. (Davis 1998 s. 150)

4.1 Lek och aktivitet

Det kom fram i flera artiklar att barnen lär sig genom lek och att man kan använda lek till att bekanta barnen med hållbar utveckling. Fortino et al. (2014 s. 157) nämner i sin bok *Growing up wild* att barnen lär sig bäst i naturen. Den har olika aktiviteter som har med hållbar utveckling att göra. Meningen är att barnen lär sig hur man kan tänka på nya sätt. Aktiviteterna lär barnen att hantera problem, motgångar och göra ansvarfulla ekologiska val i vardagen.

Cutter-Mackenzie & Edwards har gjort undersökning om olika typer av lekar som man med hjälp av kan introducera hållbar utveckling för barnen. Cutter-Mackenzie & Edwards (2013 s. 198–199) tar upp tre olika typer av pedagogiska lekar *open-ended play*, *modeled play* och *purposefully framed play*. I *open-ended play* delar pedagogen hållbart material som barnen får undersöka och utforska om. De får återanvända eller hitta på något av materialet. I *modeled play* har pedagogen en färdig modell på vilket sätt materialet kan återanvändas. I *purposefully framed play* får barnen färdigt material och barnen deltar i att utveckla och diskutera om varför det är viktigt att återanvända.

Enligt Cornell (1979) borde bemötandet mellan naturen vara roligt och nöjesfullt för att då är människan mera mottagbar till att lära nytt. Lekande är en viktig del av miljöfostran. Genom lek, sång och sagor kan lärandet vara mångdimensionellt. Enligt Kalliala (1999)

har samhällets strukturella förändringar och förändringar i människors livsstil har minskat barnens utomhuslekar. Med miljöfostran får barnen möjlighet att leka i naturen. Lekarna kan bestå av lugna observationslekar, spel, konstruering, handledd lek, rollspel eller traditionella lekar. De yngsta barnen föredrar fantasilekar. (Nordström 2004 s. 118)

4.2 Betydelsen av hållbar utveckling i ett tidigt skede av livet

Enligt Nykänen & Kinnunen 1992 är den tidiga barndomen betydelsefull tid då barnet omformar sin värdegrund och livsstil. Det är tiden då attityden till miljön omformas. (Nordström 2004 s. 118)

Reunamo & Suomela (2013) menar att det är svårt att definiera en specifik utbildning för hållbar utveckling för småbarn, och att tidigare nämnda grundläggande förhållande till miljön inte heller är lätt att omvandla till utbildningen. Men eftersom den tidiga barndomen är grundläggande för den hållbara utvecklingen är det viktigt att studera möjligheter för utveckling inom detta område.

Barn är de som är mest sårbara för följderna av ohållbar utveckling. Men barnen är också de som mest kan påverka utvecklingen i framtiden. Utbildning om hållbar utveckling speciellt i ett tidigt skede av livet har en stor roll för att göra barnen till informerade medborgare som kan bidra till hälsosamma och hållbara levnadssätt. Världen står inför stora miljömässiga, sociala och ekonomiska problem. Dessa inkluderar bland annat den globala uppvärmningen, vattenbrist och vattenförorening, luftföroreningar, miljöflyktingar och ökning av infektionssjukdomar. Utbildning i den tidiga barndomen kommer att vara väsentlig för utveckling av hälsosamma och hållbara livsstilar för att kämpa mot dessa problem. (Davis 2010)

4.3 Verksamhetsformer i daghem

THL, SYKE och Luke har inlett projektet ”Naturstig till välbefinnande” som uppmuntrar daghem att själv odla och använda grönsaker, frukt och bär. I projektet deltog nio daghem runt om i Finland. Alla daghem utvecklade en egen verksamhetsmodell som passar in i deras verksamhet. Målet med Naturstigen är att minska på daghemmens matavfall genom

långsiktigt samarbete och planering. Flera av dessa pilotdaghem odlar själv sina grönsaker och örter i deras bakgård eller inomhus. Samtidigt ökade mängden grönsaker i måltiderna medan köttets mängd minskade. Barnen fick även själva delta i matlagningen. Det grundläggande syfte med projektet är att barnen får en närmare kontakt till naturen, att öka betydelsen av grönsaker, örter, bär och frukt, en involverande livsmedelsuppfostran och minskande av matavfall. (Syke 2019)

Ett annat program som har använts i daghem är grön flagg. Grön flagg-miljöprogrammets syfte är att öka hållbar och ekologisk vardag samt öka barnens delaktighet. I grön flagg daghem agerar man miljöansvarsfullt. Grön flagg har tre teman: vatten, energi och minskandet av avfall. Varje tema behandlas minst ett läsår, där man genomför förbättringar inom det aktuella temat. Grön flaggprogrammet är en del av den internationella Eco-school's programmet, där 25 länder och 900 skolor och daghem är med. För att daghemmet ska tjäna grön flagg kräver det att åtminstone 80% av barnen har deltagit i miljöarbete. (Joensuu 2004 s. 146)

5 TEORETISK REFERENSRAM

I detta kapitel redogör vi den teoretiska referensramen för vår forskning, det vill säga genom vilka glasögon vi ser på resultatet med. Som teoretisk referensram har vi valt att använda oss av socialpedagogisk handlingskompetens och ekosocial bildning.

5.1 Socialpedagogisk handlingskompetens

För att hållbar utveckling ska uppmärksammas i den småbarnspedagogiska verksamheten behöver personalen med hjälp av olika kompetenser möjliggöra och förverkliga verksamhet anpassad för barnen. Denna kompetens är den socialpedagogiska handlingskompetensen som Madsen (2001 s. 226) förklarar med hjälp av en bildningsblomma. Den visar att den socialpedagogiska verksamheten kan delas in i fyra praktikfält som är kopplade till händer, hjärta, tunga och hjärna. Dessa kompetenser är den produktiva, den expressiva, den kommunikativa och den analytiska/syntetiska kompetenserna. Att den professionella på ett personligt sätt ska kunna använda sig av dessa fyra kompetenser hör till en omfattande bildning. Att den professionella kan

integrera dessa fyra kompetenser bildar tillsammans den femte kompetensen i Madsens bildningsblomma, som är grunden till att en socialpedagog kan agera som människa och yrkesmänniska. (Madsen 2001 s. 226 – 227)

Den produktiva kompetensen handlar om konkret och materiellt skapande, alltså måste den professionella kunna använda sina händer för bl.a. skapande och ingripande. Den professionella måste också klara av att lösa en del praktiska och tekniska uppgifter. För att en mängd olika socialpedagogiska aktiviteter, bl.a. matlagning, reparation och dekoration ska kunna genomföras krävs det konkreta färdigheter av den professionella. (Madsen 2001 s. 228)

Den expressiva kompetensen handlar om kroppsspråk och den professionellas estetiska och emotionella sida. I kroppen finns det massvis av kunskap och erfarenheter som inte går att få ord på, och främmande känslor kan hitta sin plats med hjälp av t.ex. teater, dans och musik. (Madsen 2001 s. 229)

Den kommunikativa kompetensen handlar om ett praktikfält där människor förhåller sig till varandra genom språkliga handlingar. I mänskligt samspel uttrycks förhållningssätt och etiska värden i hur man förhåller sig till andra människor. Det är frågan om färdigheter i sociala kompetenser, mänskliga samspelsprocesser och normer i en gemenskap. Det är också färdigheter till att möjliggöra omgivningen så att alla kan vara aktörer och delaktiga. (Madsen 2001 s. 230)

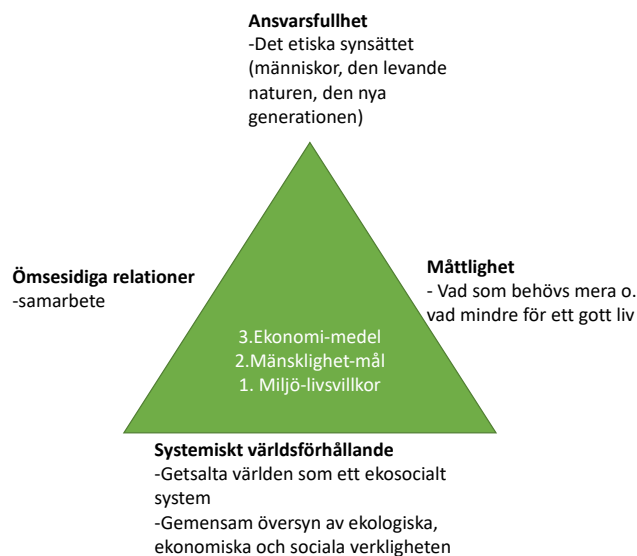
Den analytiska eller syntetiska kompetensen representerar kunskapen. Kompetensen innehåller all den kunskap vi har om världen runt oss. Huvudsaken är att den professionella har kunskap om olika förutsättningar och levnadsvillkor bland människor, och hur hen själv som professionell kan agera. Den professionella måste också kunna analysera hur enskilda faktorer har påverkat en helhet. Den syntetiska kompetensen handlar om att kunna lägga ihop delar till helheter, och om att se på verkligheten från ett experimentellt perspektiv. (Madsen 2001 s. 231 – 233)

Kreativitet är något som borde utnyttjas i varje kompetens och är en central del i den femte kompetensen. Kreativitet handlar om att kunna tänka och handla på ett skapande sätt i förhållande till sig själv och sin omvärld. (Madsen 2001 s. 234)

Handlingskompetensen är i centrum av blomman och står för att pedagogen har utvecklat ett personligt förhållande till sina kvalifikationer och gör den till en helhet av kunskap och färdigheter. Det är frågan om vad pedagogen vill använda sin handlingskompetens till. Det innebär deltagande i skapandet av det goda samhället och det goda livet. (Madsen 2001 s. 236 – 237)

5.2 Ekosocial bildning

Ekosocial bildning blev en del av småbarnspedagogiken år 2010 tack vare Arto O. Salonen och Marjatta Brady (Foster et al. 2019 s.122).

Figur 2 Ekosocial bildning. Salonen & Brady (2015).

Enligt Arto O. Salonen och Marjatta Brady (2015) är den ekosociala bildningens grundläggande betydelse det systematiska tankesättet (Figur 2). En ekosocialt bildad människa förstår sin egen inverkan i interaktion emellan människor, miljö och samhället. En del av det systemiska tankesättet är förståelsen av produktionskedjan, i vilka omständigheter våra konsumtionsvaror tillverkas eller varifrån kommer vår kost. Förståelsen av måttlighet. Vad som man på riktigt behöver och vad som är onödigt.

Skillnaden mellan behov och vilja. Nämligen det finns inte lika mycket resurser på vårt jordklot till alla, i synnerhet om alla levde som en finländare och hade lika stort koldioxidutsläpp per människa som i Finland. Nämligen Finland ligger på nionde plats för största koldioxidutsläpp per person (Salonen & Brady 2015 s. 4).

Ekosocialbildning är också förståelse hur produktion påverkar i inhemska miljön, människor och kultur. I den ekosociala bildningens värdegrund ingår ansvar, måttlighet och interpersonliga kontakter. Ekologiska och sociala värden sätts före materiella eller ekonomiska värden. Medkänsla mot naturen kan reflekteras från andras värdegrund och perspektiv gentemot naturen och den kommande generationen. En ekosocialt bildad människa förstår att sociala, mentala och kulturella faktorer kan växa obegränsat medan materiell konsumtion finns begränsat på vårt jordklot. (Okka 2020)

Enligt Värri (2018) är gemenskap och mellanmänsklig samvaro där människan känner sig accepterad en lösning till överkonsumtions problemet. Välbefinnande kan nå genom att få förståelse av andra människor och att ha möjlighet att förverkliga sig själv, vilket ger meningsfullhet. Det medför att betydelsen av att konsumera minskar. (Okka 2020) Enligt Salonen mäter bruttonationalprodukten inte människors välbefinnande utan endast det materiella välbefinnandet. Bruttonationalprodukten mäter inte till exempel stöd i seniorers välbefinnande, barnomsorg, hemvård, volontärarbete med fler. Medan förening är lönsamt affär för företag som gör att bruttonationalprodukten växer. (Salonen 2008)

6 METOD

I detta kapitel behandlar vi metoden för insamling av data i vår forskning, samt metoden för analysering av insamlat data. Vi har valt att använda oss av en kvantitativ empirisk undersökning, i form av en enkät.

6.1 Enkät som datainsamlingsmetod

För att bäst få svar på våra forskningsfrågor anser vi att en enkätstudie är det lämpligaste alternativet av metoder. Enligt Billhult & Gunnarson (2012 s. 139) går enkätstudier under

kategorin kvantitativ studiedesign. En enkätstudie kan dock även vara kvalitativ, beroende på hurdana frågor som finns på frågeformuläret. Vi använder oss av både öppna frågor samt frågor med svar på en gradskala från 1–5 och svar i ja/vet inte/nej-form. Fördelen med en enkätstudie som metod i vårt arbete är att vi kan få fler svar på en kortare tid i motsats till en intervjustudie (Billhult & Gunnarson 2012 s. 140). Respondenterna kommer att vara anonyma, vilket vi hoppas minskar bortfall samt främjar ärlighet i svaren. Enligt Billhult & Gunnarson (2012 s. 146) kan man öka svarsfrekvensen till exempel med ett följebrev som förklarar betydelsen av enkäten samt genom att skicka påminnelser efter en tid.

Vi skickar frågeformuläret till alla Barnavårdsföreningen i Finlands daghem, vilka är 6 stycken. För att få ett så pålitligt resultat och helhetsbild som möjligt hoppas vi på att all personal som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten svarar på frågeformuläret. Vi är medvetna om att det kan förekomma bortfall i och med brist på tid och resurser.

Vi konstruerar själva frågorna till enkäten. Fördelarna med detta är att vi kan mer exakt fråga det vi vill få reda på och att vi själva kan bestämma längden på enkäten. En nackdel är ändå att respondenterna kanske missförstår frågorna vilket leder till att resultatet inte blir lika pålitligt, därför krävs det noggrannhet i skapandet av frågeformuläret. (Billhult & Gunnarson 2012 s. 141–142)

För att en datainsamling ska lyckas krävs det en fungerande kommunikation mellan de olika parterna, och i en enkätstudie är det frågeformuläret som är grunden för denna kommunikation, till skillnad från en intervju där parterna är i personlig kontakt med varandra och på så vis kan påverka kommunikationen. Frågorna måste därför utarbetas och byggas upp mycket noggrant för att främja kommunikationen och för att hindra missuppfattningar. Också genom ett välskrivet informationsbrev kan man i en enkätstudie påverka kommunikationen mellan parterna. (Hansagi & Allebeck 1994 s. 38)

Vårt frågeformulär (Bilaga 2) börjar med bakgrundsfrågan vilket daghem respondenten jobbar på. I samband med frågan tydliggörs även att daghemmen inte kommer att presenteras i examensarbetet med namn, för att bevara respondenternas anonymitet. Som

tidigare nämnts, så formulerar vi egna frågor för vårt frågeformulär. Frågorna kommer att formuleras utgående från texten i vårt bakgrundskapitel.

I frågeformuläret ingår både öppna och slutna frågor. Med öppna frågor menas frågor utan färdiga svarsalternativ där respondenten får svara med egna ord. Slutna frågor däremot har färdigt angivna svarsalternativ. (Hansagi & Allebeck 1994 s. 41) De flesta frågorna i frågeformuläret besvaras på en skattningsskala. Skattningsskalor används för att få svar på hur ofta eller hur mycket något förekommer, eller för att mäta människors upplevelser eller hur stark eller svag inställning människor har till något (Hansagi & Allebeck 1994 s. 52).

6.2 Genomförande

Det är viktigt att testa sitt frågeformulär före det skickas ut till målgruppen. Detta görs för att vara säker på att de ordval och formuleringar man använt tolkas på rätt sätt och att frågorna eller instruktionerna inte är svåra att förstå. Efter att frågeformuläret testats görs de justeringar som krävs baserat på den respons man får. (Hansagi & Allebeck 1994 s. 62 – 63) För att testa vår enkät före vi skickar ut den till daghemmen kommer vi att göra en pilotundersökning. I pilotundersökningen får ett antal personer svara på frågorna och sedan ge respons över enkätens uppbyggnad samt frågorna.

Tillsammans med frågeformuläret skickar vi också ut ett följebrev (Bilaga 1), eller informationsbrev där vi bland annat klargör syftet med enkätundersökningen och om deltagandet i undersökningen. I informationsbrevet förklaras att respondenterna är anonyma i undersökningen, samt att deltagandet är frivilligt. Enligt Hansagi & Allebeck (1994 s. 61) ska följebrevet innehålla syftet med undersökningen, var undersökningen görs, varför de valts som respondenter, hur deras uppgifter behandlas och att det är frivilligt att delta, instruktioner för var man hittar enkäten samt hur man ska gå till väga, tidsramen för enkäten, kontaktuppgifter till de som gör undersökningen, samt underskrift av en ansvarig person, till exempel handledare för examensarbetet.

Vi skickar enkäten som en länk till Barnvårdsföreningen i Finlands daghem via e-post. Vi använder plattformen Google forms för att skapa vår enkät. Ursprungliga tanken var

att respondenterna ska ha tre veckor tid att svara på enkäten men vi valde att förlänga svarstiden med ytterligare en vecka. När ungefär halva svarstiden hade gått satt vi en påminnelse till alla daghem och då vi märkte att två stycken daghem inte deltagit alls skickade vi ännu sista veckan en till påminnelse till de två daghemmen som inte svarat.

6.3 Arbetsfördelning

Vi har försökt att dela arbetet som jämt som möjligt. I bakgrunden har Julia fokuserat på de tre dimensionerna och Anna på FN:s globala mål. Tidigare forskning inom hållbar utveckling har vi letat tillsammans. I den teoretiska referensramen har Julia fokuserat på handlingskompetens och Anna på ekosocial bildning. I arbetet har Julia haft mera fokus på själva metoden och Anna av Centrala begrepp i arbetet. Enkäten och följebrevet har vi utformat tillsammans. Resultatredovisningen och analysen har båda ansvarat för. I diskussionen har Anna skrivit om resultatdiskussion och Julia om metoddiskussionen.

6.4 Analysmetod

Vi skapar en sammanfattning av resultaten vi samlar med enkäten. Frågor som har svarsalternativ på en gradskala från ett till fem kan man presentera som en tabell eller cirkeldiagram i resultatredovisningen, vilket gör det lätt att koppla till dessa i analysdelen. Vi kommer att analysera allt data samtidigt efter att svarstiden för enkäten har gått ut, och sammanställa alla svaren utan att nämna daghemmens namn, för att få en helhetsbild och kunna göra en kartläggning över den hållbara utvecklingen inom den småbarnspedagogiska verksamheten på Barnavårdsföreningen i Finlands daghem. Efter att vi sammanställt resultaten kommer vi att analysera dem i koppling till vår teoretiska referensram samt annan teori från bakgrund och tidigare forskning.

Vi kommer att ha en induktiv ansats i vår forskning och i dataanalysen. En induktiv studie betyder att man utan förutsättningar forskar något och sedan korrekt beskriver det man forskat. Det kan dock vara svårt att vara helt förutsättningslös, i och med att vi studerat detta ämne under examensarbetets gång. (Priebe & Landström 2012 s. 37) Det blir alltså en utmaning att lägga alla förutsättningar åt sidan då materialet analyseras.

Problemställningsnivån påverkar utformningen av undersökningen. Som problemställningsnivå kommer vi att använda oss av förståelse och beskrivande nivå. Förståelsenivå betyder att man vill undersöka ett område som man har begränsad kunskap om. Man vill få en djupare förståelse inom ett område (Jacobsen 2012 s. 47–48) Huvudprincipen blir att man väljer en sådan analysmetod som bäst ger svar till problemområdet. I förståelsenivå använder man vanligtvis kvalitativ analys och för att dra slutsatser. (Hirsjärvi et al. 2008 s. 219) Detta arbete blir även på en beskrivande nivå i och med att vi med hjälp av frågor med svarsalternativ på en gradskala från 1–5 undersöker till vilken nivå hållbar utveckling förekommer inom den småbarnspedagogiska verksamheten. (Jacobsen 2012 s. 48) Svaren på dessa frågor får vi i reella tal, som vi sedan kan lägga fram som diagram.

6.5 Etiska aspekter

I detta arbetet följer vi god vetenskaplig praxis i form av riktlinjerna utgivna av den Forskningsetiska delegationen i Finland från år 2012. För vårt arbete innebär god vetenskaplig praxis bland annat att vara ärliga, omsorgsfulla och noggranna genom hela arbetsprocessen, respektera och ta hänsyn till andras arbete och resultat samt till etiken inom vårt yrkesområde. (TENK 2012 s. 18)

I arbetet kommer vi inte att göra avvikelser från god vetenskaplig praxis. Med dessa avvikelser kan menas oredlighet, försummelse och övriga ansvarslösa förfaranden. Några exempel på avvikelser från god vetenskaplig praxis är plagiering, stöld, vilseledning av vetenskapssamfund, slarv och bristfällig eller felaktig hänvisningsteknik i skriftliga arbeten. (TENK 2012 s. 20–21)

I en enkätstudie är det viktigt att informera respondenten/informanten om undersökningens syfte och att deltagandet är frivilligt. Man beaktar respondentens rätt till integritetsskydd och anonymitet. (Arcada) I informationsbrevet som skickas i samband med enkäten beskriver vi syftet med vårt arbete och tydliggör att det är frivilligt att delta i forskningen, samt att deltagarna kommer att vara anonyma under hela processen. I början av frågeformuläret frågar vi deltagarna vilket daghem de jobbar på, men detta framkommer inte i arbetet, utan detta är enbart för att vi ska kunna följa med hur många

daghem som svarar på enkäten. Vi använder oss av Google Forms för vår enkät, och i inställningarna där valde vi att respondenternas e-postadresser inte skulle samlas in, för att bevara deras anonymitet. Som en nackdel för de etiska aspekterna kan vara att då vi skickar enkäten endast till Barnavårdsföreningen i Finlands daghem innebär det att andra kan förknippa resultaten till dessa daghem. I resultatredovisningen och analysen kommer vi ändå att skriva om daghemmen på ett sådant sätt att det inte ska vara möjligt att koppla något visst svar till ett visst daghem.

7 RESULTATREDOVISNING

I detta kapitel kommer vi att presentera resultaten från vår enkät. Vi använder cirkel- och stapeldiagram för att lättare kunna framställa resultaten. Sammanlagt svarade 10 respondenter på vår enkät. Totalt 5 daghem deltog och från ett daghem kom det inget svar. Vi skickade alltså enkäten endast till Barnavårdsföreningen i Finlands daghem då de var beställaren till arbetet. Som bakgrundsfråga hade vi att från vilket daghem respondenten svarar ifrån så vi kunde lättare följa hur många svar det kommer ifrån varje daghem. Efter bakgrundsfrågan bestod enkäten av tre delar. Första delen bestod av flervalsfrågor om hållbar utveckling, andra delen av frågor med svar på en gradskala om hur ofta olika teman inom hållbar utveckling behandlas i den småbarnspedagogiska verksamheten och sista delen bestod av öppna frågor där respondenten fick svara med egna ord på frågorna.

7.1 Flervalsfrågor om hållbar utveckling

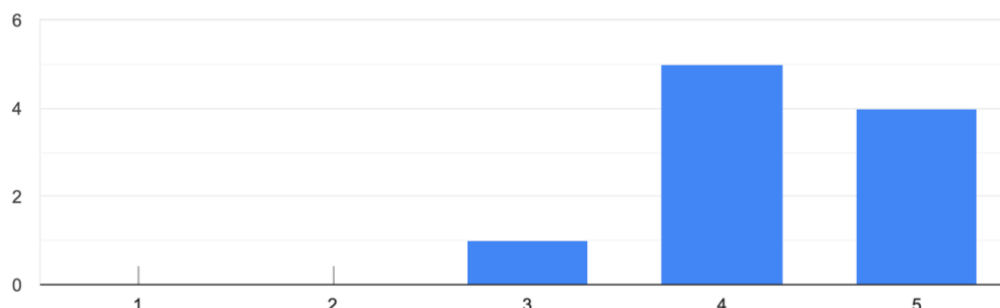
Efter bakgrundsfrågan frågade vi om personalen förstår vad hållbar utveckling innebär. 50% av respondenterna svarade att de är helt av samma åsikt och 40% svarade att de är delvis av samma åsikt. Alla av respondenterna hade alltså svarat från en skala 1–5 minst en 3 så alla visste åtminstone delvis vad begreppet innebär.

Som nästa fråga var hur viktigt personalen anser att hållbar utveckling är för daghemmet. Vår skala var från 1–5. Skalan var byggd enligt 1-inte alls viktigt 2-inte särskilt viktigt 3-varken viktigt 4-ganska viktigt 5-mycket viktigt. Som man kan se i figuren nedan (3) så har 50% av respondenterna svarat att de anser att hållbar utveckling är ganska viktigt

och 40% att det är mycket viktigt. Man kan konstatera att av de daghem som har svarat tycker majoriteten av personalen att hållbar utveckling är mycket viktigt för daghemmen.

Hur viktigt anser ni att hållbar utveckling är för daghemmet?

10 svar

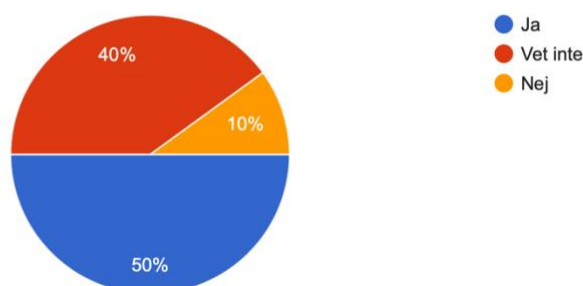

Figur 3 Hur viktigt anser ni att hållbar utveckling är för daghemmet?

I vår följande fråga (Figur 4) ville vi veta ifall daghemmen är medvetna om att hållbar utveckling är betonad i deras styrdokument. Det visade sig att 50 % av respondenterna viste om att det är betonat men samtidigt 40% svarade att de inte vet om det är betonat. 10% svarade att det inte finns uttryckt i daghemmets styrdokument.

Finns det uttryckt i ert daghems styrdokument att betona hållbar utveckling?

10 svar

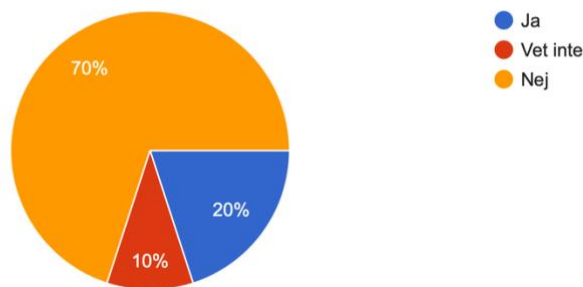

Figur 4 Finns det uttryckt i ert daghems styrdokument att betona hållbar utveckling?

På frågan om personalen upplever att hållbar utveckling ingår tillräckligt i daghemmets verksamhet svarade 70% av respondenterna att hållbar utveckling inte ingår tillräckligt i daghemmets verksamhet, som man kan se i figur 5.

Upplever du att hållbar utveckling ingår tillräckligt i daghemmets verksamhet?

10 svar

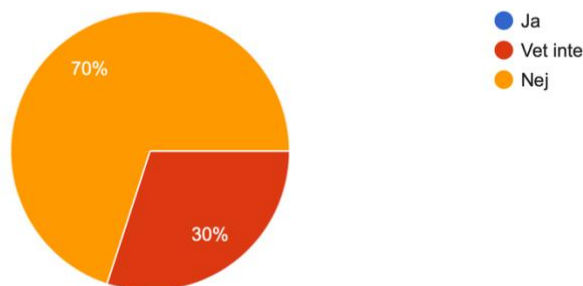

Figur 5 Upplever du att hållbar utveckling ingår tillräckligt i daghemmets verksamhet?

Vår nästa fråga löd att har det från ert daghem ordnats kurser eller infotillfällen om hållbar utveckling. Som i figur 6 kan man se att hela 70% svarade att det inte har ordnats infotillfällen. Resten svarade att de inte vet och ingen av respondenterna svarade att det har ordnats infotillfällen om hållbar utveckling.

Har det från ert daghem ordnats kurser eller infotillfällen om hållbar utveckling?

10 svar

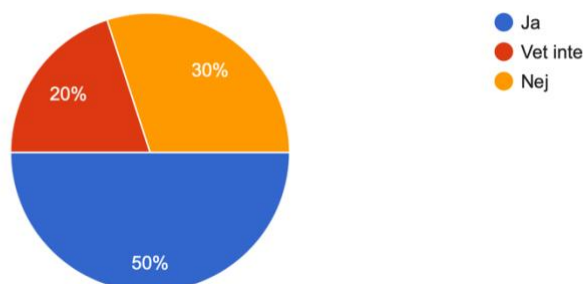

Figur 6 Har det från ert daghem ordnats kurser eller infotillfällen om hållbar utveckling?

När vi frågade ifall personalen hade behövt mera utbildning om hållbar utveckling ansåg 50% (Figur 7) att de behöver mera utbildning om hållbar utveckling. Medan igen 30% svarade att de inte behöver mera utbildning om hållbar utveckling.

Jag anser att jag skulle behöva mera utbildning om hållbar utveckling.

10 svar

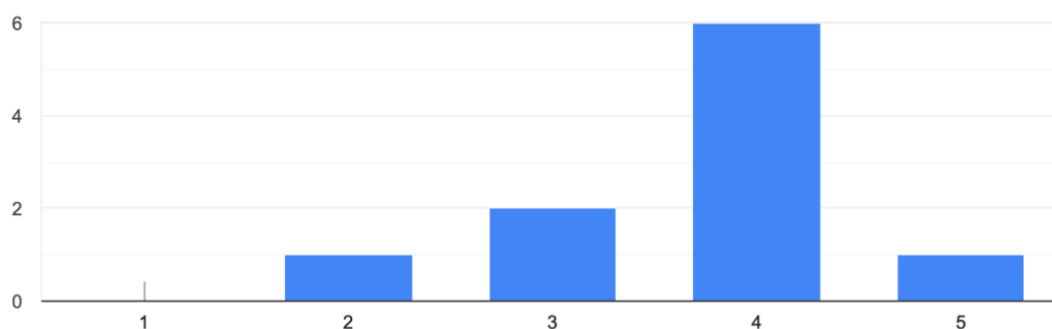

Figur 7 Jag anser att jag skulle behöva mera utbildning om hållbar utveckling.

Som nästa fråga ville vi veta hur stort ansvar anser daghemmet ha för barnens förhållningssätt till hållbar utveckling. Det visade att 60% (Figur 8) ansåg att det är ganska stort ansvar och resten av svaren var ganska jämt utspridda från att vara inte särskilt stort ansvar till mycket stort ansvar. Vår skala var från 1–5. Skalan var byggd enligt 1-inte alls 2-inte särskilt stort ansvar 3- varken stort ansvar 4-ganska stort ansvar 5-mycket stort ansvar.

Hur stort ansvar anser du att daghemmet har för barnens förhållningssätt till hållbar utveckling?

10 svar

Figur 8 Hur stort ansvar anser du att daghemmet har för barnens förhållningssätt till hållbar utveckling?

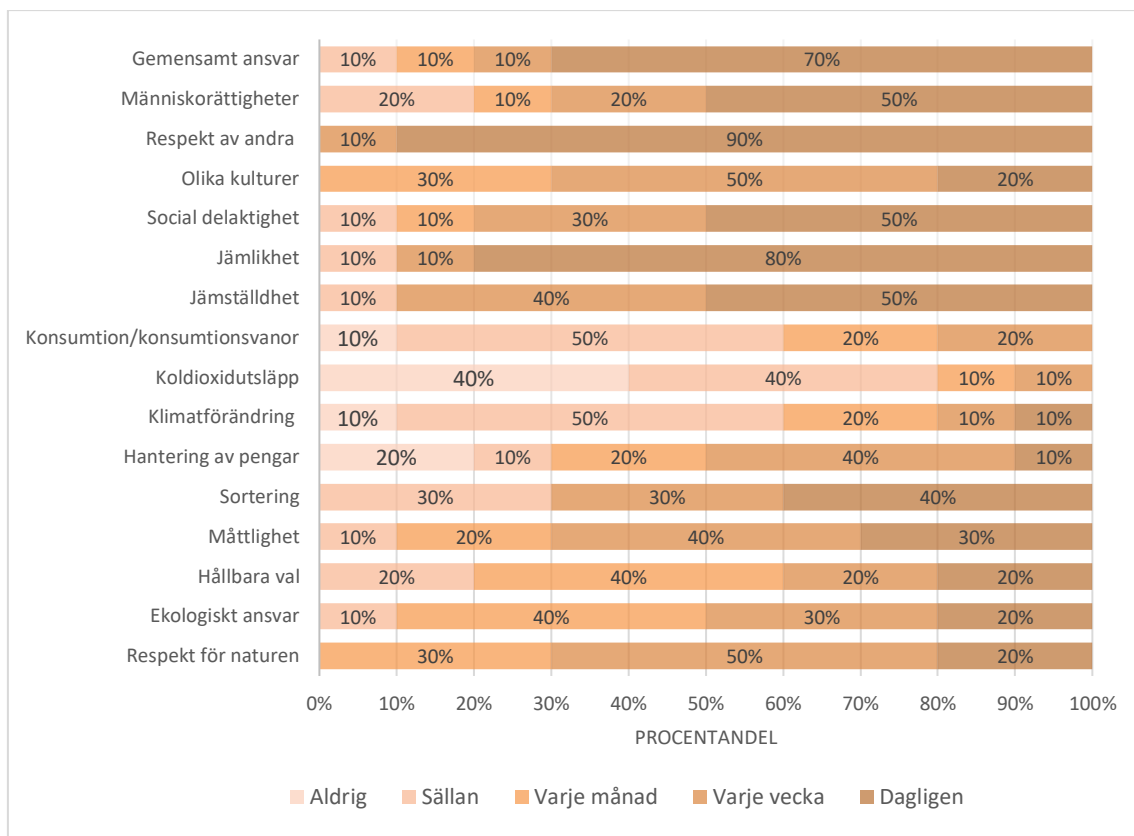
Som nästa fråga valde vi att ha en lite mera konkret fråga. Vi ville veta hur ofta daghemmen återanvänder material. 90% av respondenterna svarade att de återanvänder material varje vecka och resten att de återanvänder dagligen. Vi frågade även att hur ofta daghemmen gör utflykter till närmiljön för att utforska omgivningen och naturen. Det visade sig att 70% av respondenterna svarade att de gör utflykter till närmiljön en gång i

månaden och resten svarade att de gör utflykter varje vecka. Vi ville också veta ifall ekosocial bildning är centralt i daghemmen och 80% av respondenterna svarade att det är ganska viktigt eller mycket viktigt, resten svarade att det är varken viktigt. Som flervalsfråga hade vi ännu att om daghemmen anser att det är viktigt att ett barn i ett tidigt skede lär sig om hållbar utveckling. Det visade att 80% av respondenterna har svarat att det är mycket viktigt och resten har svarat att det är varken viktigt för daghemmen.

7.2 Teman inom hållbar utveckling

I denna del av enkäten svarade respondenterna på en gradskala från 1–5 till vilken mån följande 16 begrepp eller teman behandlas i den småbarnspedagogiska verksamheten. De olika begreppen är plockade från de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Vi har med teman från alla tre dimensioner av hållbar utveckling, det vill säga ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling. Till följande går vi igenom dessa 16 olika teman och anger hur många procent av respondenterna som svarat vad. På gradskalan motsvarade 1-Aldrig, 2-Sällan, 3-Varje månad, 4-Varje vecka och 5-Dagligen.

Figuren (Figur 9) nedan visar att vissa teman indikerar att de behandlas i större utsträckning. Gemensamt ansvar, respekt av andra, jämlikhet, jämställdhet, social delaktighet och olika kulturer är teman som behandlas i de flesta daghem antingen varje vecka eller till och med dagligen. Medan teman som indikerar att de behandlas antingen sällan eller aldrig var konsumtion/konsumtionsvanor, koldioxidutsläpp och klimatförändring. I följande teman är svarsalternativen mera utspridda och fördelar sig mera jämt mellan de olika svarsalternativen; hållbara val, ekologiskt ansvar, respekt för naturen, måttlighet, sortering och hantering av pengar.

Figur 9 Förekommande av teman ut hållbar utveckling i den småbarnspedagogiska verksamheten

7.3 Svara med egna ord

Denna del av enkäten kommer vi här i resultatredovisningen att sammanfatta de svar vi fått. De flesta var ganska lika och många var av samma åsikt. Här fick vi i medeltal 6 svar per fråga, så svarsfrekvensen var lägre än på de tidigare frågorna som alla 10 deltagare svarade på.

Varför är det viktigt att barnen förstår människans insats och påverkan i sin omgivning i ett tidigt skede?

Här var respondenterna enade om att för att barnen som äldre ska ha en stark värdegrund, kunskap och förståelse, samt kan ta ansvar för sina handlingar och val är det viktigt att de har möjlighet att lära sig det i ett tidigt skede. Vikten av samarbete mellan barnets hem och daghemmet i frågan om barnets utveckling till hållbarhet kom också fram. Följande citat är ett av svaren på frågan, som summerar de svar vi fick.

Den värld barnen växer upp i är deras, det är viktigt att barnen har förståelse och blivit inkluderade i frågor speciellt gällande delaktighet, demokrati, ansvar, jämställdhet och jämlikhet redan "från början". Sådana normer är svårare att utmana i ett senare skede och jag tror att barnen har en fördel i att få förståelse för världen ur många olika perspektiv.

Eventuella exempel på verksamhet med temat hållbar utveckling som används/har använts på daghemmet (du kan ge flera exempel)

Här kom det många fina exempel på verksamhet som daghemmen har använt sig av. De flesta daghemmen återanvänder material i till exempel pyssel och lek. Böcker och diskussion om olika teman inom hållbar utveckling ingår också i verksamheten. Det har också ordnats insamlingar av leksaker, spel och kläder för att donera vidare till behövande. I ett svar togs även upp att "det är viktigare att barnen förstår och blir handlingskraftiga än att vi "bara" lär ut att såhär gör vi".

Möjliga exempel på hur daghemmet försöker minska på matavfall?

Här tog de flesta upp vikten av samarbetet med köket, och att ansvaret inte borde läggas på barnen. Personalen försöker ändå uppmuntra barnen att försöka äta upp det som finns på tallriken, samt diskutera matsvinn och öva på att ta så mycket de orkar äta, eller också ta små portioner och sedan ta mer om de orkar, men det största ansvaret ligger ändå på köket och i att göra passlig mängd mat och passliga portioner.

Anser du att det skulle finnas behov av utveckling av verksamheten i frågan om hållbar utveckling? I så fall, hur?

På denna fråga var alla enade om att det finns ett behov av utveckling. De exempel som gavs på hur det kunde utvecklas var genom fortbildning av personalen, bättre sophantering, genom samarbete med föräldrarna, ändamålsenliga material för både barn och vuxna samt ökad medvetenhet kring materialanvändning och materialanskaffning.

Eventuella exempel på vad som kunde stöda att hållbar utveckling skulle ingå mera i verksamheten?

De exempel som togs upp här var föräldrars engagemang och stöd samt att det kunde ordnas temaveckor om hållbar utveckling.

8 ANALYS

I detta kapitel kommer vi att analysera vårt resultat kopplat till vår bakgrund, teoretiska referensram och tidigare forskning.

8.1 Tre dimensionerna och ekosocial bildning

Om vi går tillbaka till vår bakgrund där hållbar utveckling delas in i tre dimensioner; ekologisk, ekonomisk och social. Om vi då ser på Figur 9 och granskar hur dessa tre dimensioner kan kopplas till resultaten som vi fick från vår enkät ser det ut att de begreppen inom social hållbarhet förekommer oftare i verksamheten medan begreppen i ekologisk och ekonomisk hållbarhet förekommer i mindre utsträckning. Social hållbarhet handlar om den sociala delen i samhället och innehåller såväl jämlikhet, jämställdhet, social delaktighet, solidaritet, respekt av andra, olika kulturer och människorättigheter. Flera av dessa ingår också i FN:s globala mål. Om man jämför mellan alla de tre dimensionerna så förekommer ekonomiska hållbara dimensionen allra minst. Ekonomiska dimensionen är en viktig del som borde förekomma mera genom att till exempel lära barnen att inte slösa utan använda på nytt material. Det är också förståelse av konsumtion och användning av pengar. De flesta daghemmen svarade ändå att de återanvänder material dagligen vilket indikerar att daghemmen ändå har en vilja att handla ekonomiskt hållbart även om de inte direkt behandlar teman inom den ekonomiska delen. Största delen av daghemmen svarade att de gör utflykter till närmiljön endast varje månad vilket är ganska sällan om man tänker att barnen borde ha möjlighet att utforska naturen och det är där de lär sig att respektera sin närmiljö.

När vi förknippar resultaten med ekosocial bildning så svarade 80% av respondenterna att ekosocial bildning är ganska viktigt eller mycket viktigt i daghemsverksamheten. Gemensamt ansvar, jämlikhet, respekt av andra var teman (Figur 9) som behandlas antingen dagligen eller varje vecka. Respekt för naturen och jämställdhet varje vecka. Ekosocial bildning är även det att man har medkänsla mot naturen. Koldioxidutsläpp och klimatförändring var teman som respondenterna svarat att förekommer antingen sällan eller aldrig medan respekt för naturen var ett mer bekant tema i verksamheten.

Hållbar utveckling innehåller också den ekonomiska dimensionen. Som man kan se i (Figur 9) att teman som hantering av pengar, konsumtion och konsumtionsvanor behandlas i mindre utsträckning än sociala teman. Det vore bra om man redan i ett tidigt skede skulle ta i beaktan också ekonomisk hållbarhet. Det är inte endast frågan om hantering av pengar utan om att alla inte är lika privilegierade i världen när det gäller till exempel fattigdom. Det kan också handla om att hur man kan leva ekonomiskt hållbart men samtidigt bevara naturresurser. Det kan handla om betydelsen av måttlighet och vad man behöver mindre eller mera av för att ha sina grundläggande behov tillgodosatta. I det ekosociala tankesättet sätts ekologiska och sociala värden före materiella eller ekonomiska. Det behövs av varje dimension för att daghemsverksamheten är hållbar och för att barnen förstår varje dimensionens fullständiga betydelse. Respekt av andra förekom dagligen och det är både en del av ekosocial bildning samt ett av målen i FN:s globala mål. När vi frågade att hur daghemmen minskar på matavfall ansåg man att ansvaret ligger på köket snarare än hos personalen. Ekosocial bildning är även det att man vet varifrån vår kost kommer (Salonen & Brady 2015). Det kom fram i vår tidigare forskning (Syke 2019) att man har minskat på matavfall genom att odla själv sina grönsaker och örter. Barnen fick även själv delta i matlagningen på det viset fick barnen en närmare kontakt i kost och kostens betydelse.

8.2 Hållbar utveckling i ett tidigt skede

Av respondenterna var det 80 procent som ansåg att det är viktigt att ett barn i ett tidigt skede blir introducerad för hållbar utveckling. När vi frågade hur stort ansvar daghemmen har för att introducera barnen för hållbar utveckling (Figur 8) svarade 70 procent att daghemmet har ganska eller mycket stort ansvar. Tidigare forskning visar Reunamo & Suomela (2013) och Parikka-Nihti & Suomela (2014) att det är i ett tidigt skede som barnen omformar sina attityder till miljön och de positiva miljöupplevelser man får, har sin värdegrund hur man senare bryr sig om miljön. Det är också vuxna som kan genom att vara goda rollmodeller introducera hållbar utveckling för barnen. Davis (1998) anser att det är också föräldrarnas skyldighet att lära sina barn om hållbar utveckling och välja att göra ekologiska val i vardagen. Genom utomhuslekar kan man lära ut ekologiska tankesätt. Barn kan lära hållbar praxis genom trädgårdsarbete, kompostering, återvinnig,

att använda sparsamt med vatten och energieffektivisering. De lär sig i tidigt skede att vara medveten om deras konsumeringsbeteende. (Davis 1998 s. 150)

Det var 50 procent av respondenterna som ansåg att de skulle behöva mera utbildning om hållbar utveckling. Det kom också få exempel från respondenterna på vad som kunde stöda att hållbar utveckling skulle ingå mera i verksamheten. I en studie gjord i Sverige om utbildning inom hållbar utveckling visade sig att genom samarbete, medvetenhet och bekräftelse om ämnet är det lättare också att lära om hållbar utveckling för barnen och göra hållbara val i framtiden. Samarbete med andra daghem, personalen och föräldrarna är nyckeln till framgång. (Villanen 2014)

8.3 Socialpedagogisk handlingskompetens

Vi nämnde tidigare att för att hållbar utveckling ska kunna uppmärksammas i den småbarnspedagogiska verksamheten behöver personalen med hjälp av olika kompetenser möjliggöra och förverkliga verksamhet som är anpassad för barnen. När vi ser på resultaten från enkäten kan vi konstatera att det hittills har ingått verksamhet med temat hållbar utveckling i viss mån, till exempel i form av pyssel, diskussion, böcker och lek. De flesta, alltså hela 70 procent ansåg dock att hållbar utveckling borde inkluderas mer i verksamheten (Figur 5), samt hälften av respondenterna svarade att de hade behövt utbildning eller fortbildning inom området, som vi såg i Figur 7. När vi då kopplar detta till vår teoretiska referensram och till den socialpedagogiska handlingskompetensen, så kan det bland annat vara frågan om den analytiska/syntetiska kompetensen. Denna kompetensen handlar om den kunskap vi har om världen runt oss (Madsen 2001 s. 231 – 233). En grundläggande faktor för att personalen ska kunna inkludera mer av hållbar utveckling i verksamheten är då att denna kompetens måste utvecklas just igenom att öka kunskapen om temat. För hur ska man kunna lära barnen något som man själv känner att man inte har tillräckligt kunskap om? I Figur 9 ser vi att en del av de olika begreppen ingår till en viss mån i verksamheten, vissa dagligen, men det hade varit intressant att veta hur fördelningen hade sett ut ifall personalen hade fått utbildning om hållbar utveckling.

I enkätens resultat kommer det fram att 70 procent av respondenterna anser att daghemmen har ett ganska stort eller mycket stort ansvar för barnens förhållningssätt till

hållbar utveckling (Figur 8). Då barnens förhållningssätt till hållbar utveckling inte enbart handlar om att de ska lära sig vad det innebär, utan att de ska kunna integreras och bli en del av dem och hur de agerar, så är det också viktigt att personalen lägger fokus på det och bland annat med hjälp av den kommunikativa kompetensen möjliggör omgivningen för att främja barnens aktörskap och delaktighet (Madsen 2001 s. 230). Också för att detta ska vara möjligt krävs kunskap.

9 DISKUSSION

Här diskuterar vi metoden, resultatet, arbetets validitet och reliabilitet. Har vi nått syftet med vårt arbete och fått svar på våra forskningsfrågor samt diskutera trovärdigheten. Vi avslutar kapitlet och examensarbetet med sammanfattning och förslag på hur man kunde forska vidare inom området.

9.1 Metoddiskussion

Vi anser att vårt val att använda enkätstudie som metod var det rätta valet. Studien kunde eventuellt ha utförts som en intervjustudie, men det hade varit mer tidskrävande både för oss skribenter samt för respondenterna. Det är också möjligt att vi inte hade fått lika många deltagare i det fallet, samt hade vi inte kunnat ha lika många frågor. En svaghet i enkätstudien är dock att vi inte kan veta ifall respondenterna har svarat ärligt på frågorna, eller vad de kanske anser att de förväntas att svara. Men vi anser att chansen att respondenterna har svarat ärligt är större i en enkätstudie där de är helt anonyma än vad den hade varit i en intervjustudie där vi hade träffat respondenterna.

Vi var medvetna om att vi skulle få ett begränsat antal svar på vår enkät då vi skickade ut den, i och med att Barnavårdsföreningen i Finland bara har 6 daghem. Vi visste också att det eventuellt kommer att förekomma bortfall, vilket det gjorde, då bara 5 av 6 daghem svarade. Sen kan vi inte veta ifall all personal från de 5 daghemmen deltog i enkäten, men då vi fick 10 svar sammanlagt är vi ändå nöjda. För att höja svarsfrekvensen skickade vi två påminnelser under svarstiden, vilket funkade då vi fick fler svar efter påminnelserna.

Det var en utmaning för oss att utforma frågorna till enkäten, och vi redigerade och tog bort ett antal frågor sedan det första utkastet på frågeformuläret. Detta är ändå vanligt i utformandet av enkäter, och i slutändan är vi nöjda med våra frågor. Till en början var några av våra frågor ganska komplicerade och vi fick feedback att de kan vara svåra att förstå om man inte är så insatt i ämnet. Efter att vi hade ändrat våra frågor så utförde vi en pilotstudie före vi skickade enkäten till daghemmen för att testa frågorna och för att vara säkra om att de inte var för svåra, och att de inte tolkas fel. Frågorna fungerade bra, men på de öppna frågorna var det inte alla som svarade, vilket vi var förberedda på. Nu på efterhand hade vi ändå möjligen omformulerat en del frågor samt haft en mera jämn fördelning av frågor från alla tre dimensioner av hållbar utveckling, då den ekologiska delen nu framkommer mest. De två sista frågorna ”Anser du att det skulle finnas behov av utveckling av verksamheten i frågan om hållbar utveckling? I så fall, hur?” och ”Eventuella exempel på vad som kunde stöda att hållbar utveckling skulle ingå mer i verksamheten” är väldigt lika och går lite in på varandra, så ena hade kunnat lämnas bort, men vi fick ändå värdefulla svar på båda av dessa frågor.

Med validitet menas hur undersökningsmetoden mäter det man ska undersöka. I en enkät kan validiteten vara motstridig om respondenterna har uppfattat frågorna fel. Om man sedan granskar resultat med den ursprungliga metoden kan resultat inte uppfattas valida eller kompetenta. (Hirsijärvi et al. 2008 s. 226–227) Med reliabilitet menas frågeformulärets tillförlitlighet. Det vill säga om man kan lita på svaren man får i undersökningen. För att undersökningen ska ha en hög reliabilitet krävs det att frågorna har uppfattats på rätt sätt och inga mätfel har förekommit. (Hansagi & Allebeck 1994 s. 57)

Vi anser att vår enkät dels mäter det den är avsedd för att mäta, då vi fått svar på våra forskningsfrågor. Vi ville att alla tre dimensioner av hållbar utveckling skulle ingå i frågorna, men den ekologiska delen framkommer ändå starkast. Det är förstås en möjlighet att respondenterna har missförstått eller tolkat någon av frågorna olika då man inte kan veta exakt hur en annan människa tänker, men i utformandet av enkäten strävade vi för att frågorna inte skulle gå att tolkas på flera sätt och inte heller ha med för komplicerade frågor.

Det var enbart 10 stycken som svarade på vår enkät, vilket låter som en ganska låg svarsfrekvens för en kvantitativ studie. Men med tanke på att enkäten endast skickades till Barnavårdsföreningen i Finlands 6 daghem, så är vi ändå relativt nöjda med antalet svar vi fick. Detta betyder dock att resultatet av denna studie inte kan representera en större helhet, utan enbart just Barnavårdsföreningen i Finlands daghem, fastän det kan finnas likheter i andra daghem. För att öka representativiteten hade det krävts en mer omfattande datainsamling från fler daghem på ett större område.

9.2 Resultatdiskussion

Syftet med vårt arbete var att undersöka på vilket sätt hållbar utveckling inkluderas i den småbarnspedagogiska verksamheten. Vi anser att vi genom det material vi samlat in nått vårt syfte i arbetet. Vi har fått reda på att social hållbar utveckling förekommer mest i daghemsverksamheten. Vi har fått veta att nästan alla försöker återanvända material, inleda diskussion eller läsa högt om hållbar utveckling. Det som förvånade oss var att det inte kom några tydliga exempel på eventuella lek i naturen som man möjligtvis kunde tänka att skulle vara ett enkelt sätt att introducera hållbar utveckling för barnen. Många tog upp samarbete med föräldrarna och hur det skulle bidra till engagemang. De flesta tyckte också att de behöver mera utbildning om hållbar utveckling.

Våra frågeställningar i arbetet var att *På hurdant sätt förverkligas hållbar utveckling i den småbarnspedagogiska verksamheten på daghemmen?* och *Hur kan verksamheten utvecklas så att hållbar utveckling ingår mera i verksamheten?* Vi anser att vi fått svar på våra forskningsfrågor. Vi fick veta att daghemmen på olika sätt försöker vara till gott exempel och ge goda råd för barnen till exempel genom att återanvända, minska matsvinn, ha diskussion eller böcker om temat. Från tidigare forskning fick vi veta att genom olika lekar eller temaveckor kan man introducera hållbar utveckling för barnen.

Det kom fram att de flesta nog har initiativ och vet att de är viktigt att hållbar utveckling förekommer i verksamheten men då 70% av respondenterna svarade att hållbar utveckling inte förekommer tillräckligt hänvisar det till att verksamheten har rum till förbättring. Och med tanke på att största delen svarade att det inte har ordnats kurser eller infotillfällen om hållbar utveckling. De flesta tyckte att verksamheten har behov av utveckling i frågan om

hållbar utveckling och att föräldrarnas stöd och samarbete skulle vara till behov. Många ansåg att verksamheten kunde utvecklas genom fortbildning av personalen, bättre sophantering, samarbete med föräldrarna, ändamålsenliga material för både barn och vuxna samt ökad medvetenhet kring materialanvändning och materialanskaffning.

Det kom fram att det handlar inte bara om att daghemspersonalen lär ut åt barnen om hållbar utveckling, utan att hållbar utveckling är en del av vardagen där barnen formar sina attityder och blir handlingskraftiga. Det gäller även att uppmuntra till hållbara val. Interaktion, att göra tillsammans och ha gemensamma mål är första steget till en hållbar daghemsverksamhet. Att lära sig i naturen är ett konkret sätt som borde naturligtvis vara i större roll i vardagen. Att lära sig i miljön grundar sig i John Deweys (1999) lärande genom att göra. Kunskap fås från erfarenheter. Det inlärdas fås genom aktivitet, erfarenhet och upplevelser. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s.100)

Det kom fram att nästan hälften i personalen var inte medvetna om hållbar utveckling är betonat i deras styrdokument. Det visade sig också att de flesta gör utflykter till närmiljön endast en gång i månaden. När man formar läroplanen introduceras den för barnen genom relevanta teman eller projekt. Enligt Aartolahti (2012) är naturen ett integrativt element som stöder barnets uppväxt och utveckling och hjälper att bereda sina färdigheter inför skolgången. En god uppbyggd hållbar verksamhet erbjuder möjlighet för barnet att utforska och inta kunskap. En integrerad lärandehelhet är barncentrerat och tar i beaktan individuella inlärningsbehov. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s. 101)

Det kom fram att hälften av respondenterna ansåg att de behöver mera utbildning om hållbar utveckling. Informationsflödet är stort inom detta område och därför kunde man öka samarbete med daghemmens nätverk och professionella. Nätverkande är en viktig del av småbarnspedagogiken och kunskap kan fås genom att göra samarbete med till exempel med andra daghem, skolor eller med museer och bibliotek. Case Forest-pedagogiken är ett konkret exempel där Finska Forsföreningen tillsammans med Metropolia verkstad för hållbar utveckling har utvecklat. Det grundar sig i lärandet i närmiljön där i fokus står barnets egna observering och användning av sinnen. Det möjliggör aktivt deltagande. Grundtanken är att inte lära ut hur världen är utan hur den kunde se ut och hur vi vill att framtiden ska se ut. (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s.104) Andra verksamhetsformer

som redan använts och som togs upp i bakgrunden är till exempel grön flagg, Skogsmullen, miljöskoldagar. Ett annat sätt att få mera information om hållbar utveckling är en guide om hållbar utveckling för daghemmen. Det finns till exempel Keke guide (Parikka-Nihti & Suomela 2014 s.115) som ger många konkreta exempel och idéer på utbildning om hållbar utveckling som kan förverkligas i småbarnspedagogiken. Keke i daghemprojektets syfte är att utveckla en hållbar, bekväm och ansvarsfull stadsmiljö. Där är olika verksamhetsexempel om till exempel att spara vatten, återvinning, hållbar konsumtion, matval, näromgivningen, säkerhet samt kultur- och gemenskapsutbildning.

När vi frågade att hurdana verksamhetsformer inom hållbar utveckling daghemmen har haft visade det sig att återanvändning i pyssel och lek är ett sätt samt böcker och diskussion om olika teman inom hållbar utveckling ingår i verksamheten. Det underliga är att inga svar om till exempel skogsmulle eller samarbete med andra daghem kom fram. Inte heller några exempel på inledda projekt togs fram. På samma sätt som återanvändning är också skogsmulle och olika projekt ett sätt att inkludera hållbar utveckling i daghemsverksamheten.

9.3 Sammanfattning och förslag på fortsatt forskning

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att vi har nått vårt syfte i arbetet. Vi har fått mycket relevant information om hur hållbar utveckling uppmärksammas i den småbarnspedagogiska verksamheten och också fått veta på hurdana olika konkreta sätt det kan förverkligas. Vi har också fått veta att hållbar utveckling uppmärksammas nog i viss mån i verksamheten men att det finns rum till förbättring i form av utbildning för personalen och genom att ordna till exempel projekt eller temaveckor om hållbar utveckling.

Det finns ganska lite forskning om att hur mycket hållbar utveckling inkluderas i daghemsverksamheten. Det finns nog mycket forskning om varför det är viktigt men man kunde till exempel inom Skandinavien och de nordiska länderna undersöka mera hur mycket och på vilka sätt hållbar utveckling ingår i daghemsverksamheten. Om man skulle utföra en enkät inom detta område kunde man göra en mera omfattande enkät som

kunde sträcka sig till ett betydligt större område i Finland där man skulle få en bredare översyn hur hållbar utveckling verkligen uppmärksammas.

KÄLLOR

- Arcada, *God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada*. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 23.10.2019.
- Aartolahti, T., 2012, Miten metsä innostaa lasta - lähiluonto esikouluikäisen leikki- ja opiiympäristönä. Saimaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Tillgänglig: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/53624/Aartolahti_Tuija.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 5.5.2020.
- Barnavårdsföreningen, *Stärkt föräldraskap – bättre barndom*. Tillgänglig: <https://bvif.fi/sv/omoss/> Hämtad: 7.12.2019.
- Billhult, A. & Gunnarson, R., 2012, Enkäter. I: Henricson, M. (red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur, Lund, s. 139–149.
- Chawla, L., 1999, Life paths into effective environmental action. *The Journal of environmental education*, 31 (1), s. 15-26.
- Cornell, J., 1979, *Sharing nature with children*. Dawn Publications, Nevada City, Ca.
- Cutter-Mackenzie, A. & Edwards, S., 2013, Toward a model for early childhood environmental education: Foregrounding, developing and connecting knowledge through play-based learning. *The journal of environmental education*, 44 (3), s. 195-213.
- Davis, J., 1998, Young children, environmental education and the future. *World education fellowship*, London, s. 141-154.
- Davis, J., 2010, Early childhood education for sustainability: why it matters, what it is, and how whole centre action research and systems thinking can help. *Journal of Action Research Today in Early Childhood (Education for Sustainability in Asia and the Pacific)*. s. 35 – 44.
- Dewey, J., 1999, *Pyrkimys varmuuteen. Tutkimus tiedon ja toiminnan suhteesta* (suom. P. Määttänen), Gaudeamus, Helsinki.
- Fortino, C., Gerretson, H., Button, L. & Masters, V., 2014, Growing up wild: Teaching environmental education in early childhood. *International journal of early childhood environmental education*, 2(1) s. 156-171.
- Foster, R., Salonen, O, A. & Keto, S., 2019, Kestävyystietoinen elämänorientaatio pedagogisena päämääränä. I: Autio, T, Hakala, L & Kujala, T. (red) *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: Opetussuunnitelmatutkimuksen näkökulmia*. Tampere university press, s. 121-14.

- Hansagi, H. & Allebeck, P., 1994, *Enkät och intervju inom hälso- och sjukvård: handbok för forskning och utvecklingsarbete*, Studentlitteratur, Lund.
- Harju-Autti, P., 2011, Ympäristötietoisuuden ytimessä hyvä elämä. I: P. Harju-Autti, A. Neuvonen & L. Hakkarainen (red) *Ympäristötietoisuus. Suomalaiset 2010-lukua tekemässä*, Rakennustieto Oy, Helsinki.
- HSY, *Mikä on ilmastonmuutos?* Tillgänglig: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/hillitse-ilmastonmuutosta/Sivut/mika-on-ilmastonmuutos.aspx> Hämtad. 23.3.2020.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2008, *Tutki ja kirjoita*, Tammi, Helsinki.
- Jacobsen, D. I., 2012, *Förståelse, beskrivning och förklaring. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Studentlitteratur, Lund.
- Joensuu, M., 2004, Esimerkkejä ympäristökasvatustehosteista. I: Cantell, H. (red.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*, PS-kustannus, Juva, s.146-159.
- Kalliala, M., 1999, *Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä - Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan murros*, Gaudeamus, Tampere.
- Kestavakehitys.fi, *Mitä on kestävä kehitys?* Tillgänglig: <https://kestavakehitys.fi/kestavakehitys> Hämtad: 7.5.2020.
- KTH - Kungliga Tekniska Högskolan, 2019, *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <https://www.kth.se/om/miljo-hallbar-utveckling/utbildning-miljo-hallbar-utveckling/verktygslada/sustainable-development/hallbar-utveckling-1.350579> Hämtad: 7.12.2019.
- Madsen, B., 2001, *Socialpedagogik*, Studentlitteratur, Lund.
- Miljöministeriet 2013, *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: https://www.ymp.fi/sv/EI/Miljo/Hallbar_utveckling Hämtad 29.11.2019.
- Nationalencyklopedin, *Hållbar utveckling*. Tillgänglig: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/h%C3%A5llbar-utveckling> Hämtad: 7.12.2019.
- Nordström, H., 2004, Ympäristökasvatuksen toimintamalleja. I: Cantell, H. (red.) *Ympäristökasvatuksen käsikirja*, PS-kustannus, Juva, s. 116-143.
- Nykänen, R. & Kinnunen, J., 1992, *Taivaan merkit - pienten lasten ympäristökasvatus*, Mannerheimin lastensuojeluliitto, Helsinki.
- Okka, 2020, *Ekososiaalinen sivistys kestävä tulevaisuuden rakentajana*. Tillgänglig: <https://kouluajamparisto.fi/tukea-kestavan-kehityksen-tyohon/kestavan->

[tulevaisuuden-indikaattoreiden-taustamateriaali/ekososiaalinen-sivistys-kestavan-tulevaisuuden-rakentajana/](#) Hämtad: 6.5.2020.

- Palmer, J., 1993, Development of concern for the environment and formative experiences of educators. *Journal of environmental education*, 24 (3), s. 26-31.
- Palmer, J., 1998, *Environmental education in the 21st century: Theory, practice, progress and promise*, Routledge, London.
- Palmer, J. & Neal, P., 1994, *The handbook of environmental education*, Routledge, London.
- Parikka-Nihti, M. & Suomela, L., 2014, *Iloa ja ihmettelyä, ympäristökasvatus varhaislapsuudessa*, Ps-kustannus, Juva.
- Priebe, G. & Landström, C., 2012, Den vetenskapliga kunskapens möjligheter och begränsningar – grundläggande vetenskapsteori. I: Henricson, M. (red.), *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur, Lund, s. 31-50.
- Reunamo, J. & Suomela, L., 2013, Education for Sustainable Development in Early Childhood Education in Finland. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, vol. 15, no. 2, s. 91-102.
- Salonen, A., 2008, *Bruttokansantuote johtaa harhaan*. Tillgänglig: <https://artosalonen.com/bruttokansantuote-johtaa-harhaan/> Hämtad: 6.5.2020.
- Salonen, A., 2012, Sosiaalisen kestävyden edistäminen on kestävä kehityksen ydinosaamista. *Lastentarha* 2012:1, s. 10-17.
- Salonen, A., & Brady, M., 2015, Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatus*, 35(1), s. 4–15.
- Syke, 2019, *Luontoaskel hyvinvointiin*. Tillgänglig: [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Kasvisten_syonti_ja_luontokontaktit_lisa\(53216\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Kasvisten_syonti_ja_luontokontaktit_lisa(53216)) Hämtad 2.1.2020.
- TENK – Forskningsetiska delegationen, 2012, *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. Tillgänglig: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Hämtad: 11.5.2020.
- THL, 2019, *Sosiaalisesti kestävä kehitys*. Tillgänglig: <https://thl.fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/tavoitteet/sosiaalisesti-kestava-kehitys> Hämtad 7.1.2020.
- Utbildningsstyrelsen, 2018, *Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2018*. Tillgänglig: https://www.opf.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf Hämtad 24.10.2019.

Utrikesministeriet, *Agenda 2030 – de globala målen för hållbar utveckling*. Tillgänglig: <https://um.fi/agenda-2030-de-globala-malen-for-hallbar-utveckling> Hämtad: 4.12.2019.

Villanen, H., 2014, Teachers' reflections on an education for sustainable development project. *International Research in Geographical and Environmental Education*, Vol. 23, No. 2, s. 179–191.

Värri, V-M., 2018, *Kasvatus ekokriisin aikakaudella*, Vastapaino, Tampere.

Wells, N.M & Lekies, K.S., 2006, Nature and the life course, Pathways from childhood nature experiences to adult environmentalism. *Children, Youth and environments* 16 (1), s. 1-24.

WWF, 2018, *Living planet report*. Tillgänglig: <https://wwf.fi/uhat/living-planet-raportti/> Hämtad: 2.1.2020.

BILAGOR

Bilaga 1

Informationsbrev

Hej!

Vi är två tredje årets socionomstuderande från Yrkeshögskolan Arcada som skriver ett examensarbete om hållbar utveckling inom den småbarnspedagogiska verksamheten. Vi har gjort en enkät om temat som vi hoppas ni vill svara på. Vårt syfte är att genom denna enkät ta reda på till vilken grad hållbar utveckling ingår och i så fall på vilket sätt inkluderas det i den småbarnspedagogiska verksamheten på daghemmet samt göra en kartläggning över detta. Detta examensarbete är en beställning av BF Barnvårdsföreningen i Finland r.f.

Vi skickar enkäten till Barnvårdsföreningens daghem där all personal som deltar i den småbarnspedagogiska verksamheten får svara på enkäten. Det är frivilligt att delta i undersökningen, men vi hoppas ändå att så många som möjligt från personalen på varje daghem vill svara på enkäten. Deltagarna kommer att vara anonyma och svaren kommer att behandlas konfidentiellt och användas enbart för det här examensarbetet.

Enligt grunderna för planen för småbarnspedagogik ska daghemmen inkludera hållbar utveckling i deras verksamhet. Daghemmen ska enligt anvisningar riktas till att stärka barnens förhållande till naturen, uppskatta sin omgivning och göra hållbara val i sitt liv. Med hållbar utveckling syftar vi på alla tre dimensionerna av hållbar utveckling, det vill säga ekologisk, ekonomisk och social hållbar utveckling.

Det är möjligt att svara på frågeformuläret mellan xx.xx.xxxx – xx.xx.xxxx

Att svara på enkäten uppskattas ta cirka 10 minuter.

Enkäten hittar ni här:

Ta gärna kontakt om det är något du undrar.

Våra kontaktuppgifter nedan

Tack på förhand!

Bilaga 2

Enkät

Bakgrundsfrågor:

Vilket daghem jobbar du på (namn på daghem framkommer ej i examensarbetet)?

Flervalsfrågor om hållbar utveckling:

Svara på följande frågor och påståenden på en skala från 1–5 eller Ja/Vet inte/Nej.

Jag förstår vad begreppet hållbar utveckling innebär. (1-Helt av annan åsikt 5-Helt av samma åsikt)

1 2 3 4 5

Hur viktigt anser ni att hållbar utveckling är för daghemmet? (1-Inte alls viktigt 5-Mycket viktigt)

1 2 3 4 5

Finns det uttryckt i ert daghems styrdokument att betona hållbar utveckling?

Ja/Vet inte/Nej

Upplever du att hållbar utveckling ingår tillräckligt i daghemmets verksamhet?

Ja/Vet inte/Nej

Hur stort ansvar anser du att daghemmet har för barnens förhållningssätt till hållbar utveckling? (1-Inte alls 5-Mycket)

1 2 3 4 5

Hur ofta återanvänder ni material till exempel i pysselverksamhet? (1-Aldrig 2-Sällan 3-Varje månad 4-Varje vecka 5-Dagligen)

1 2 3 4 5

Hur viktigt tycker ni att ekosocial bildning är i daghemmet? (Ekosocial bildning betyder att man förstår sin egen inverkan i interaktion emellan människor, miljö och samhället.) (1-Inte alls viktigt 5-Mycket viktigt)

1 2 3 4 5

Hur ofta gör ni utflykter till närmiljön för att utforska omgivningen och naturen? (1-Aldrig 2-Sällan 3-Varje månad 4-Varje vecka 5-Dagligen)

1 2 3 4 5

Det är viktigt att ett barn i tidigt skede lär sig om hållbar utveckling (1-Helt av annan åsikt 5-Helt av samma åsikt)

1 2 3 4 5

Har det från ert daghem ordnats kurser eller infotillfällen om hållbar utveckling?

Ja/Vet inte/Nej

Jag anser att jag skulle behöva mera utbildning om hållbar utveckling.

Ja/Vet inte/Nej

Teman inom hållbar utveckling

I vilken mån behandlas följande teman i daghemmet? (1-Aldrig 2-Sällan 3-Varje månad 4-Varje vecka 5-Dagligen)

Respekt för naturen

1 2 3 4 5

Ekologiskt ansvar

1 2 3 4 5

Hållbara val

1 2 3 4 5

Måttlighet (i frågan om vad som man behöver mera av och vad som man behöver mindre av för ett gott liv)

1 2 3 4 5

Sortering

1 2 3 4 5

Hantering av pengar

1 2 3 4 5

Klimatförändring

1 2 3 4 5

Koldioxidutsläpp

1 2 3 4 5

Konsumtion/konsumtionsvanor

1 2 3 4 5

Jämställdhet

1 2 3 4 5

Jämlikhet

1 2 3 4 5

Social delaktighet

1 2 3 4 5

Olika kulturer

1 2 3 4 5

Respekt av andra

1 2 3 4 5

Människorättigheter

1 2 3 4 5

Gemensamt ansvar

1 2 3 4 5

Svara med egna ord:

Svara på följande frågor med egna ord.

Varför är det viktigt att barnen förstår människans insats och påverkan i sin omgivning i ett tidigt skede?

Eventuella exempel på verksamhet med temat hållbar utveckling som används/har använts på daghemmet (du kan ge flera exempel):

Möjliga exempel på hur daghemmet försöker minska på matavfall?

Anser du att det skulle finnas behov av utveckling av verksamheten i frågan om hållbar utveckling? I så fall, hur?

Eventuella exempel på vad som kunde stöda att hållbar utveckling skulle ingå mer i verksamheten?

Tack för att du deltog! 😊